

TERVISEAMET

HPV vaktsineerimine Eestis

Info koolitervishoiuteenuse osutajatele

Irina Filippova

Nakkushaiguste epidemioloogia osakonna peaspetsialist, Terviseamet

Tallinnas, 16.02.2024

Muudatused immuniseerimiskavas HPV vastase vaktsineerimise osas alates 1.02.2024

- Immuniseerimiskava HPV vastase vaktsineerimise sihtrühma laiendatakse kõigile 12-14-aastastele poistele ja tüdrukutele
- HPV tasuta vaktsineerimist võimaldatakse ka 15-18-aastastele (k.a), kes ei ole veel HPV vastu vaktsineeritud
- Vaktsineerimiskuur 12-18-aastastele koosneb ühest vaktsiinidoosist

Uuendatud HPV vaksineerimisskeemid

Sihtrühm	Vaktsiin	Vaksineerimisskeem
12-14 (k.a) - aastased	Gardasil 9	1 doos
15-18 (k.a) - aastased	Gardasil 9	1 doos
*Imuunpuudulikkusega isikud vanuses 12-18a	Gardasil 9	3 doosi (0, 2, 6 kuud)

Küsimus: kas tohib tasuta vaktsineerida 19-aastaseid (nt neid, kes said 2024. a jaanuaris 19-aastaseks)?

- Ei. Riik võimaldab tasuta vaktsineerimist 12-18-aastastele.

Erand, keda võib vaktsineerida 19-aastaselt:

- Immuunpuudulikkusega noor, kes on saanud 18-aastaselt 1. doosi, võib 19-aastaselt vaktsineerida 2. ja 3. doosiga
- **Noored, kes saavad 19-aastaseks 2024.a veebruaris – neid tuleb väga kiiresti vaktsineerida!**

Kes on immuunpuudulikud HPV vaksineerimise kontekstis?

- Siirdamise läbinud patsiendid (organsiirdamine, koesiirdamine, tüvirakkude siirdamine) - Z94
- Kaasasündinud immuunpuudulikkus - D80- D84, D70-D71
- HIV-patsiendid– Z21, B20-B24*
- Onkohematoloogilised haigused C00-C97 (va basalioom)
- Monokloongammopaatia D.47.2 (sh jälgimisel olevad patsiendid)
- Hematoloogilised, reumatoloogilised, gastroenteroloogilised, neuroloogilised haiged, kes on saanud viimase 1 aasta jooksul immuunsupresseerivat ravi: kõrges annuses süsteemne glükokortikoidhormoonravi, ravi tsütostaatikumidega (nt asatiopriin, tsüklosporiin, ravi monoklonaalsete antikehadega) - ravi ajal ja kuni 1 aasta pärast ravi tuleb manustada 3 doosi
- Vajadusel võib konsulteerida vaksineerimise eelselt lapse raviarstiga

Miks peetakse just 12-14-aastaseid vaktsineerimise põhisihtrühmaks?

- HPV nakkus on maailmas (sh Eestis) väga levinud
- Üle 80% inimestest nakatuvad vähemalt 1 kord elus mõne viirusetüübiga, kuid ca 25% nakatuvad esimese aasta jooksul pärast suguelu alustamist
- Nakatuda võib juba esimesel seksuaalkontaktil
- Penetratiivne seks pole nakatumiseks alati vajalik, piisab intiimsest puudutamisest
- Enamus nakatunutest ei ole oma nakkusest teadlikud ja levitavad viirust edasi
- **Enne suguelu alustamist teostatud vaktsineerimine on kõige efektiivsem**
- **Immuunvastus on kõige tugevam kuni 14-aastastel**

Miks vaktsineeritakse poisse?

- HPV nakkust noortel seksuaalselt aktiivsetel meestel tuvastati:
    - ✓ 19%-l peeniselt
    - ✓ 13%-l munandikotilt
    - ✓ 8%-l lahkliha piirkonnast ja pärakuümbrusest
    - ✓ 21%-l kokku ükskõik millisest kohast
  - Suurem partnerite arv suurendab nakatumise tõenäosust
  - Kondoomi kasutamine ei mõjuta nakatumise tõenäosust
- <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/2114849>
- HPV võib tekitada meestel genitaaltüükaid ja vähki genitaal- ja anaalpiirkonnas ning suuõõnes
  - Mehed nakatavad naisi: mitmete partneritega mees suurendab oma partneril emakakaelavähi riski mitmekordselt <https://academic.oup.com/jnci/article/88/15/1060/892725>
  - **Poiste vaktsineerimine võib tunduvalt ja kiiremini vähendada HPV nakkuse esinemist ning ennetada HPV tingitud vähijuhtumeid nii meestel kui naistel**

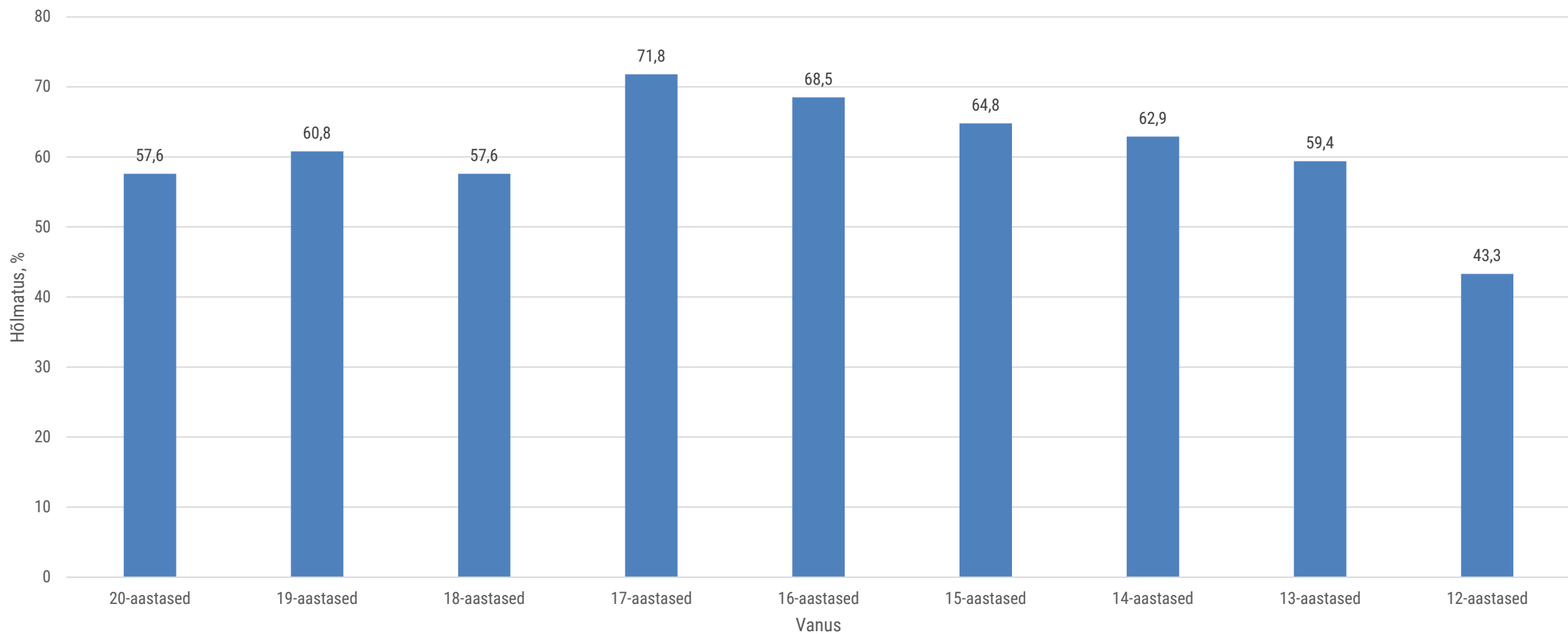
Mida peame saavutama HPV immuniseerimisega hõlmatus osas?

- Teiste riikide kogemused (nt Austraalia)
- Süstemaatiline ülevaade **Population-level impact, herd immunity, and elimination after human papillomavirus vaccination: a systematic review and meta-analysis of predictions from transmission-dynamic models**
[https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanpub/PIIS2468-2667\(16\)30001-9.pdf](https://www.thelancet.com/pdfs/journals/lanpub/PIIS2468-2667(16)30001-9.pdf)
võtab kokku, et HPV tüüpide 16, 18, 6 ja 11 elimineerimine on võimalik, kui tüdrukute ja poiste hõlmatus vaktsineerimisega on vähemalt 80%
- WHO emakaela vähi elimineerimise programmi eesmärk 2030.aastaks (90-70-90):
  - ✓ 90%-ne hõlmatus HPV vaktsineerimisega alla 15-aastastel tütarlastel
  - ✓ 70%-ne hõlmatus emakaela skriininguga sihtrühmas
  - ✓ 90%-ne kaetus raviga vähieesete seisunditega patsientidele ja vähihaigetele

Kus hetkel oleme?

Hõlmatus HPV1-ga Eesti tütarlastel seisuga 31.12.2023

HPV vaktsiin ja selle ohutus

- Gardasil 9, rekombinantne absorbeeritud 9-valentne vaktsiin
- VLP-d ei ole onkogeensed ega infektsioossed ning ei saa nakatada rakke, paljuneda ega põhjustada haigust
- Sagedasemad vaktsineerimise järgsed reaktsioonid on kerged: kohalikud reaktsioonid, väsimus, palavik, külmavärinad, peavalu, pearinglus ja iiveldus
- Rasked kõrvalnähud esinevad väga harva (Eestis 2018-2023 – 5 tüdrukut):
  - 12N süstekoha abstsess, mis vajab AB ravi
  - 12N 1 tund pärast süsti neelamishäire, kõnehäire, hospitaliseeriti, lahenes ravita - stressreaktsioon
  - 12N 5 minutit pärast süsti iiveldus, vertiigo, hingamisraskus –stressreaktsioon
  - 13N narkolepsia 6 kuud pärast 1 annust (diagnoositud geneetiline eelsoodumus) – juhuslik kokkulangevus
  - 12N ülemiste hingamisteede infektsioon, antibakteriaalne ravi – juhuslik kokkulangevus

HPV vaktsiini vastunäidustused

- Ülitundlikkus toimeainete või mis tahes abiainete suhtes
- Isikud, kellel ilmnes ülitundlikkus pärast varasemat Gardasil 9 manustamist, ei tohi saada Gardasil 9 teist doosi
- Vaktsineerimine tuleb edasi lükata isikutel, kellel on äge palavikuga haigus
- Teada oleva raseduse korral soovitatakse vaktsineerimine edasi lükata kuni raseduse lõpuni
- Imetamine ei ole vaktsineerimise vastunäidustuseks

Vaktsiinide säilitamine

- Külmkapid peavad tagama vajaliku temperatuuri kõikides külmkapi osades
  - Külmkapp ei tohi olla ülekoormatud, pakendite vahel peab õhk vabalt liikuma
  - Iga külmkapp peab olema varustatud vähemalt ühe termomeetriga
  - Temperatuuri tuleb mõõta külmkapi erinevates osades
  - Temperatuuri tuleb kontrollida vähemalt üks kord päevas, iga kontrollimine tuleb dokumenteerida ja neid dokumente tuleb säilitada vähemalt üks aasta
  - Vaktsineerimiskohtades, kus igapäevane temperatuuri kontrollimine ei ole võimalik, tuleb temperatuuri jälgimiseks kasutada max/min termomeetreid või logereid
-
- Hoida HPV vaktsiini külmkapis temperatuuril 2 °C...8 °C
  - Mitte lasta vaktsiini külmuda
  - Hoida süstel välispakendis valguse eest kaitstult

HPV vaksineerimise korraldus

- HPV vastane vaksineerimine toimub enamjaolt koolides, koolitervishoiuteenuse osutaja poolt
- Põhjendatud juhtudel ja perearstiga kokkuleppel võib vaksineerida sihtrühma kuuluvaid lapsi/noori nende perearstikeskuses (nt kui 12-18-aastane noor ei ole seotud ühegi haridusasutusega)
- Koolitervishoiutöötaja teavitab lapsevanemat 12-17-aastase lapse vaksineerimisest ning küsib selleks nõusolekut vähemalt üks nädal enne plaanitavat vaksineerimist
- 18-aastased võivad iseseisvalt nõusoleku anda (ei ole vaja küsida nõusolekut ega keeldumist kirjalikus vormis!)

HPV vaksineerimise korraldus

- Esimesel võimalusel vaksineerida 18-aastaseid poisse ja tüdrukuid, keda ei ole veel vaksineeritud HPV vastu
- Seejärel vaksineerida 12-17-aastaseid vastavalt oma tööplaanile, jaotades nende vaksineerimised nii 2024. a kevadeks (veebruar, märts, aprill, mai) kui ka sügiseks (september, oktoober, november, detsember)
- HPV vaktsiini võib samaaegselt manustada koos dTap, dT, IPV, DTaP-IPV, HepB vaktsiinidega, kuid erinevatesse jäsemetesse
- HPV ja MMR vaktsiinide koosmanustamine ei ole vastunäidustatud, kuid kliinilised uuringud HPV ja MMR koosmanustamise osas puuduvad, seetõttu soovitame korraldada HPV ja MMR vaksineerimissessioonid eri aegadel

Vaktsineerimiste dokumenteerimine

- Kõik immuniseerimisteatised tuleb edastada Tervise Infosüsteemi ja võimalusel sama tööpäeva jooksul
- HPV vastase immuniseerimise dokumenteerimisel kasutada immuniseerimise kordsuse osas väärtust „1“, „2“ ja „3“
- 12-18-aastaste puhul tuleb märkida pärast esimest doosi vaktsineerimine lõpetatuks
- Immuunpuudulikkusega inimestel tuleb pärast esimest ja teist doosi märkida järgmise vaktsineerimise kuupäev, pärast kolmandat doosi märkida immuniseerimine lõpetatuks
- Osa 12-14-aastaseid tütarlapsi on saanud 2023. a teisel poolel esimese HPV vaktsiinidoosi ja nende teatistes on märgitud järgmise immuniseerimise kuupäev. Nende puhul tuleb märkida pärast esimest doosi vaktsineerimine lõpetatuks (palume tühistada järgmise immuniseerimise kuupäevaga teatised ja saata TISi lõpetatud immuniseerimisega teatised)

HPV vaktsineerimise materjalid

- Koolitused on toimunud 5., 7. ja 14. detsembril 2023. a, salvestuse leiata <https://www.terviseamet.ee/et/nakkus-haigused/tervishoiutootajale/vaktsineerimine> rubriigis „HPV vaktsineerimise materjalid“
- Samas rubriigis on avaldatud:
  - ✓ HPV vaktsineerimise juhend (PDF)
  - ✓ Infomaterjal tervishoiutöötajale "HPV ja vaktsiin (PDF)"
  - ✓ Infovoldik lapsevanemale: EST (PDF) | RUS (PDF) | ENG (PDF)
- Rubriigis „Infomaterjalid, juhised“ on kaasajastatud immuniseerimiskava rakendusjuhised
- Sotsiaalministri määrus nr 19 „Immuniseerimiskava“
<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122023021?leiaKehtiv>
- Info elanikkonnale <https://vaktsineeri.ee/et/hpv>

HPV kommunikatsioonikampaania

- Perioodil 5. veebruarist kuni 17. märtsini toimub teavituskampaania, mida veab Terviseameti kommunikatsioonipartner
- 12. veebruarist kuni 17. märtsini toimub digikampaania veebis (nt ajakirjandusväljaannete veebikülgedel) ja sotsiaalmeedias (Facebookis, Instagramis, TikTakis).
- Lisaks jooksevad klipid kõigis ERR kanalites. Teleklippi näidatakse ETV, ETV2 ja ETV+ kanalitel ja raadioklippi mängitakse kõigis ERR raadiojaamades, sh Vikerraudios ja Raadio4s.
- Alates 5. veebruarist käivitatakse PR-tegevused. Soovime katta võimalikult suure osa enam vaadatavatest teleuudiste- jm saadetest ja olulisemad online meediakanalid.
- Kampaaniaperioodil pannakse mitmeid teemat selgitavaid postitusi ka Terviseameti Facebookis ja nende levikut võimendada. Neid on võimalik ka teil kõigil oma koolide kanalites jagada.
- Selgitav artikkel on avaldatud sotsiaalmeedias.
- Arstina on sel korral eeskujuks Põhja-Eesti Regionaalhaigla Onkoloogiakeskuse kirurg dr Birgit Volmer koos oma pojaga. Lisaks kaasame kampaaniasse vähemalt ühe laiemalt tuntud inimese.
- Terviseametil on kokkulepped mitmete tuntud Eesti arstidega ja (nii onkoloogid, meestearstid, naistearstid), kes on andnud nõusoleku kampaanias kõneisikutena osaleda, kuid kindlasti kaasatakse kampaanias kommentaaride ja intervjuude andmiseks ka kooliõdesid.

Plaanid selleks aastaks

- HPV koolitused kooliõdedele (JA projekti raames)
- HPV materjalid kooliõpilastele ja õpetajatele, koostöö HTM-ga
- Nõusolekute/keeldumiste vormide digitaliseerimine
- Õigusruumi muutus (lapse kaalutusvõime hindamine, lapse otsus jm)

TERVISEAMET

Aitäh!

vaksineeri@terviseamet.ee
infotelefon vaksineerijatele:
+372 5539243

Irina Filippova

Peaspetsialist, nakkushaiguste epidemioloogia osakond, Terviseamet
Irina.Filippova@terviseamet.ee; tel. 7943 526

